

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiunilor	Correspondențele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ” iară banii de prenumerațiune și inserțiunile la
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane	Pentru publicațiuni oficiale, concurse edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150	ADMINISTRAȚIA
” ” ” pe 1/2 an 5 ”	de cuvinte 6 cor, până la 200 de cuvinte 8 cor;	Librărie și Tipografia diec. în Caransebeș
” România și străinătate pe an 14 franci	de aci în sus 10 coroane	
” ” ” ” pe 1/2 an 7 ”		

Nazarenismul

— Istoria și ființa lui —
de Dr. Vladimir Dimitrievici

(Traducere)

B. Anabaptismul. — Menoniți.

Mai întâiu și-a rădicat anabaptismul vocea în Sacsonia și anume în Zwickau.

Aci Niklas Storch a început să afirme, cum conversează cu el Arhangelul Gavril și că lumea deja în câți-va ani se va schimba — că se va arăta împărăția celor nevinovați și drepti. Cuvântul și înfățișarea acestui om avea oare-care putere magică. Însuși Melancton nu scia, ce să creadă despre dânsul. Numai vocea lui Luther l'a putut strivi.

După aceasta se ivește prorocul Thomas Münzer, care afirmă, că e periculos cu sabia lui Gedeon, că va umili pe cei puternici iar pe cei umiliți îi va înălța.

Fiind alungați, apostolii din Zwickau și anume Münzer a venit în Boemia, iar Storch în Würtemberg, unde strigau aspru *contra botezului copiilor, ca și contra unui lucru diavolesc*². În acelaș timp, dar în deosebi la anul 1525. se rădică vocea anabaptismului și în Helveția, deodată cu învățătura lui Zwingli, Anabapțiștii nu voiesc să știe de nici-un fel de serviț divin public nici de sabie; unicul lor mijloc e: Răbdarea în cas de lipsă și admonierea frățască; unde aceasta nu ajută, respectivul e eschis. Însă când în fața lui Zwingli au fost constrinși a se retrage, mulți au fost alungați, iar mulți au fost înecați (ertränkt) fără de milă.

Mișcarea aceasta în scurt timp, în deosebi în Münster a început a lua caracter serios. Aci la 1531 începu-se un oare-care Bernhard Rottmann să propage curata învățătură a lui Luther: dar de grabă și el se rădică contra botezului copiilor. Când din cauza aceasta au voit să-l alunge din cetate, el nu s'a supus, ci din coantră își întărește partidul său prin aderenți noi. Între alții vine acolo la 1533 și Ian Bockelson (Bockhold), croitor din Leyden (cunoscutul Ioan de Leyden). Ei

acum se apucă să electrizeze poporul prin cuvântările lor fanatice, dar mai virtos îi urmau femeile. Abee trecuse câte-va săptămâni și ei devenisere puternici în Münster. Sfatul orășănesc încercase să-i alunge; dar ei eșau pe o poartă și pe cealaltă se rentorceau, căci — ziceau ei — Tatăl le-a poruncit, să remână și să-și facă datorința lor. În 7 Februarie 1534 arabapțiștii pornisere a striga pe strade cu voace plângândă: „Pocăiți ve și botezați ve, ca să scăpați de ziua Domnului, care e aproape!”

Și deja în ziua următoare 500 de arabapțiști au făcut asalt asupra casei orașului și asupra depositului de munițiune. Vezându-se în strîmtoare, episcopul, contele *Francisc de Waldeck*, în. luna lui Mai începú asediarea. Dar până când în cursul unui an întreg s'a purtat luptă sângeroasă și crâncenă, până atunci cei în cetate începuseră a-și realiza utopiile lor. Înainte de toate în locul consiliului orășănesc au instituit administrație teocratică cu 12 apostoli; apoi au introdus poligamia (unii aveau și câte 20 de femei; însuși Ioan de Leyden avea 17 femei); iar care s'a inpotrivit acestei rinduieli, a fost ucis (faurul *Mollenhöck* și soții, 200 la număr). La începutul lunei lui Septembrie, după câte-va bătălii sângeroase, prorocul *Dusentschuer* spune poporului, că Domnul i-a spus, că Ioan de Leyden trebuie să fie „regele dreptății pe tot pământul”. Și însuși Bockelsohn adeverea aceasta. El întroduce curte splendidă conform obiceiului din acele timpuri și se considera pe sine chemat să întemeieze pe pământ împărăția de o mie de ani e lui Christos. Domnirea lui a fost sângeroasă; dar n'a avut lungă durată. Din afară îl submina puterea dușmanului; iar în lăuntru foame teribilă. Căderea lui a accelerat-o tradarea duor indivizi (*Hansken von der Langenstrasse și Gresbeck*), cari după Rusaliile din 1535 în un chip oare-care pe căi secrete au condus armata stăpânirii în cetate.

După lupte sângeroase bapțiștii au fost bătuți. Rottmann a căzut în încăierarea cea mai înverșunată; iar pe Ioan de Leyden îl trădă un băiet, că unde s'a ascuns, ca la ocasiunea dată să poată să fugă. Deci

pre dânsul dimpreună cu canțelarul seu (*Krechting*) l'au prins viu, și în 22 Ianuarie cu clește arse, iau rupt până atunci, până când nu au murit.

Nenorocirea acestei scurte și nebune împărății anabaptiste a sguđuit tare pe anabapțiștii resfirați în învățătura și în dorințele lor. Ei se retrag foarte. Totuși atât catolicii cât și protestanții îi persecută, îi aruncă în temniță și îiucid.

Anabaptismul ni se prezintă în deformațiuni numeroase. După *Hase* noi amintim următoarele: *Frați fericiți, duhovnicești*, (*abgeschiedene geistliche Brüder*) cari cu principiile lor stricte în cât privește mâncarea, beutura, somnul și în privința înbrăcămintelor voiau să treacă de morți și aceluia, pe care l'au văzut vesel i-i strigau: „Vai ție, care rizi acum, căci în curând vei plânge și te vei văita!”

Alții iar nu făceau alta, decât numai să se rugau și credeau, că prin rugăciune se pot opune ori-cărui rău (*Gottgelassene, betende Täufer*). Erau între ei și de accia, cari doreau revelațiunile și când li se arăta Sf. Duch se cutremurau în întreg corpul lor, fața li-se schimba, cădeau la pământ asemenea morților (*staunige od. verzückte Brüder*). Când reveneau la constiență, povesteau că au văzut pe *Zwingli* în iad, că pe copiii botezați i-a luat diavolul etc. Acești așa-numiți „*frați liberi*” spuneau, că omul, care s'a renăscut nu mai poate greși, căci *Christos* l'a eliberat în privința duhului și unde duhul e liber, acolo lucrarea corpului nu cade în cumpănă. Aceștia propovedeau și despre unitatea corpurilor. Mai amintim încă și *frații apostolești*, cari s'au părăsit casa și caminul, femeia și copiii și fără bani, fără traiste, desculți și fără băt în mână mergeau din oraș în oraș și spălau picioarele „sfinților”, cuvântau de pe acoperișul caselor, sau că se jucau ca copiii, ca să fie precum sunt copiii.

Când *Münster* a căzut, anabaptismul era amenințat să fie spart de tot. Dar s'a ivit o noaună mărime organizatoare, care a împedecat aceasta. Acesta a fost *Meno Simons*, un bărbat cu însușiri extraordinare. El s'a născut în *Vitmarzum* lângă *Franeker* în *Frizlanda* Olandei pe la anul 1500. La început a fost preot romano-catolic. Însă cetind cu sirguintă Sf. Scriptură și lucrările lui *Luther*, a început a bănui multe dogme ale bisericii, apusene. În deosebi — prin contactul cu anabapțiștii — a ajuns la convingerea, că botezul copiilor e lucru greșit. Între aceea se întâmplă, ca un oare-care „*gottesfürchtiger und frommer Held Sicke Schneiders*”, care s'a botezat de nou după maniera anabaptistă cu mare hotărâre sufletească a suferit moarte de martir (1531). Acest fapt l'a sguđuit într'atâtă, în cât și el însuși de grabă s'a botezat după maniera anabaptistă; în anul 1536 abdice de oficiul preoțesc în biserica apuseană și trece decisiv la anabapțiști.

El luptându-se cu greotăți și cu pericole nedescriptibile, începe se reorganizeze secta anabaptistă călătorind din oraș în oraș prin Olanda, pe lângă *Rin*, prin *Meklenburg*, *Holstein* și *Liflanda*. A reposat în 13 la-

nuariu 1561 în *Holstein*. Însă turma sa, încă fiind el în viață, se desface în două tabere. Unii se numeau „cei fini” (*Die Feinen*) iar ceilalți „cei brutali” (*Die Groben*). Cei dintâii țineau tare la învățătura de mai sus și aceștia nu au decât trei comune în Olanda, iar cei din urmă în multe au slăbit-o tare. Și aceștia în urma luptei *ărminiane* la 1664 s'au desfăcut în „anabapțiști” „remonstranți” și în anabapțiști „predestinați”. Cei dintâii au pe bisericile lor un miel drept semn și se numesc *Lamișten*, iar cei din urmă au semnul soarelui și se numesc *Sonnisten*. *Lamiștii* de grabe au devenit prepotenți, deci „soniști” la anul 1800 au aflat că e mai consult ca să se supună vederilor lor și să se asoțieze cu ei.

Secta deja demult și-a ajuns punctul de culminațiune. Însă și azi se află în număr destul de însemnat. Ei sunt în Olanda (40.000) Prusia apuseană (14.000), în *Holstein*, în *Baden* (1300) în *Elsața-Lorena* (1300), în *Anglia*, în *Elveția*, *Galiția*, în *Rusia* (40.000) și în *America* (80.000).

Încât privește învățătura menoniților ei se potrivesc deplin cu calvinii.

Sfintele taine și ei le consideră puțin. Chiar și cele două taine, cari le țin — botezul și cuminecătura — la ei nu sunt decât semne esterne a unui ce, ce se întâmplă cu omul în lăuntru.

Și ei voiesc să formeze adunarea sfinților (rătăcirea donatista), iar biserica, care e condusă de „preoți de stat” nu e biserica lui *Christos*. Trebuie deci să se părăsască acest „*Vavilon*” și toți să treacă în cercul lor, ceea-ce se face prin botezare de nou. Ei resping botezul copiilor.

Menoniții germani își botează copiii lor dela anul al 14. și botezul se face de rînd prin stropit ori prin turnat, iar ceilalți, între anii 18—22. se boteaza prin cufundat de plin, pentrucă acela, care vine a se boteza, își mărturisește credința sa mai înainte.

Sfânta cuminecătură la ei nu este decât aducerea aminte de suferințele lui *Christos* și de moartea sa: ea (adecă cuminecătura) nu împărtășeste omului nici o putere dumnezeiască. La cuminecătură au obiceiul să rupă pâinea și să spele unul altuia picioarele, care lucrare ei o consideră aproape ca și un fel de taină.

Se îndreaptă înaintea lui *Dumnezeu* pe lângă credința și prin fapte bune. Actul îndreptării consistă în iertarea păcatelor și în străformarea omului din nedrept în drept.

Mai amintim, că consideră de păcat mare jurământul și ori-ce slujbă militară sau publică.

Organizația lor bisericească e independistă.

² Aceasta e prima voce în istoria bisericii lui *Christos*, care s'a resculat în contra botezului copiilor.

Când s'a întemeiat orașul Caransebeș și ce știm din trecutul lui?

(Continuare)

Episcopia Caransebeșului

Episcopul Georgeviciu a fost zelos arhipăstoriu și bărbat foarte drept. Când în anul 1768 împăratul Iosif II. a vizitat Bănatul timișan, în 25 Aprilie vizitând și orașul nostru, în ziarul său în chipul următor se exprimă despre episcopul Georgeviciu, care venise dela Verșeț întru întâmpinarea regentului: „Sonst fandte sich hier zu Karansebes der Bischof von Werschez ein, der ein guter alter Mann zu sein scheint“¹.

Episcopul Georgeviciu îndată după-ce a ocupat scaunul episcopesc a luat măsuri salutare întru rădicarea stării dieceșei sale. Sub el s'au rădicat multe biserici noi, iar cele vechi s'au reparat. Diecesa atunci era împărțită în 5 protopopiate, la anul 1751 cuprinzând comunele următoare și adevă:

Protopopiatul Caransebeșului	62	comune
„ Verșețului	56	„
„ Palanca	43	„
„ Mehadieii	41	„
„ Logojului	33	„
la olaltă	235	„

iar la anul 1757:

Protopopiatul Caransebeșului	78	comune
„ Verșețului	64	„
„ Palanca	66	„
„ Mehadieii	36	„
„ Logojului	17	„
la olaltă	361 ²	„

Diecosa Caransebeș-Verșețului avea atunci 6 mănăstiri și adevă în Mesicîi, Srediștea-mică, în Semlacul-mic, în Cusiciu³, în Zlatița lângă Biserica-Albă și în Bazias.

La anul 1769 în 6 Septembrie episcopul Georgeviciu a fost ales metropolit și confirmat în 14 Septembrie al aceluiaș an. A fost metropolit până la 1773 când a trecut la cele vecinice.

În scaunul episcopiei a Caransebeș-Verșețului lui Georgeviciu a urmat *Vichentie Popoviciu*, ales în anul 1769, dar întărit definitiv abea în anul 1774. Venitul anual al acestui episcop era de 15000 de fiorini, cu 1000 mai puțin decât venitul episcopului din Timișoara, care a fost cel mai avut d'ntre toți episcopii orientali din Ungaria⁴.

Sub acest episcop la întrevinerea consiliului de curte iliric s'a activat la Verșeț consistoriul diecesan în anul 1775. În era lui s'a împărțit la 1777 diecesa Caransebeș-Verșețului în 6 protopopiate și anume:

Protopopiatul Caransebeșului	cu 56	parohii și 10 filii
„ Verșețului	cu 44	„ „ 6 „
„ Varadiei	cu 34	„ „ 2 „
„ Palanca	cu 44	„ „ 2 „
„ Logojului	cu 28	„ „ 2 „
„ Mehadieii	cu 23	„ „ 9 „
La olaltă	cu 239	„ „ 29 „

va se zică la cele 5 protopopiate deja existente s'a mai adaus protopopiatul Vărădiei.

În urma acestei împărțiri punctuale s'a făcut posibilă o inspectare mai regulată a scoalelor confesionale din diecesă, ceea-ce a contribuit mult la progresul acestor scoale. Amăsurat planului de inspectare, scoalele aveau să fie inspectate lunar prin preot și prin chinez, la 3 luni prin protopresbiter și — în fine — în tot anul odată prin episcopul diecesan. Episcopul avea să fie însoțit de un individ potrivit, „ca să aibe mai mare vază“ precum se zice în respectiva ordinațiune. Pentru a îndemna elevii, Maria Terezia a dispus ca în fie-care an să se distribuie 1500 fl. așa, că jumătate din suma aceasta să o primească inspectorii din diecesa Timișorii în scopul de a dăruî elevilor buni recvisite scolare, haine etc.

Sub acest episcop s'a întemplat că publicându-se al *doilea* așanunit »*regulamentum privilegiorum*« preoțimea și poporul românesc și sârbesc din Verșeț și dimprejur s'a revoltat mai vîrtos din causă, că prin unele dispoziții ale acestui regulament s'au redus numărul sârbăto-riilor de peste an și s'au oprit, ca de aci înainte morții să se mai ducă descoperiți în biserică ori să se îngroape în curtea bisericii. Preoții și poporul sedus credea, că episcopul, care la ordinul guvernului a publicat acest regulament, e trădător și că el e vina la toate.

Și în Novi-Sad s'a publicat regulamentul, și aici poporul s'a indignat, însă metropolitului i-a succés să liniștească poporul iritat. În Verșeț publicarea a avut urmări triste. Episcopul era aproape să-și peardă viața.

Regulamentul s'a publicat în ziua de St. Dimitrie (26 Octomvrie) 1777. Fiind zi de sârbătoare, zi de tîrg și fiind ziua în cari oamenii își achitau de rînd socotelile anuale cu erariul s'a adunat la Verșeț o mulțime de popor neobicinuit de mare. Poporul dimprejur afară de aceea a fost alarmat și chemat prin sârbii din Verșeț.

Se svonea, că episcopii voiesc să facă unire cu biserica romano-catolică. Astfel de povești ținea poporul în iritațiune.

¹ Vezi A verseczi szorb püspökség multja de F. Milleker pag. 10.

² Vezi Milleker o. c. pag. 10, Consemnarea e făcută pe temelul conscripției păstrate în arhiva episcopescă.

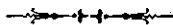
³ Azi nu mai există.

⁴ Milleker o. c. pag. 11.

Episcopul *Vichentie Popoviciu* în ziua respectivă a slujit sânta liturghie în capela dela curte. Când era cătră finea liturghiei, poporul cu droaia a intrat în capelă, dar când episcopul a împărțit *anafora* numai asesorii au primit-o, poporul nu a primit *anafora* și s'a depărtat în mod demonstrativ. Între aceste mulțimea a ocupat curtea dela reședință, coridorul și treptele și când episcopul a părăsit capela poporul i-a urmat în locuința sa strigând: „Pentru ce ați tradat voi episcopilor — legea, credința noastră? Noi Măiestății Sale dăm darea, îi slujim și suntem credincioși. De ce ne-ați șters serbătorile? De ce nu permiteți să fim îngropați în curtea bisericii? De ce ne opriți să ducem morții noștri în biserică?” etc. etc.⁵

Episcopul stăruia din toate puterile să liniștească poporul, l-a rugat să se împraștie, l-a rugat să fie în pace, să nu se revoalte, ci în liniște să compună un memorand. Cuvintele arhiepiscopului îngrijat au rămas fără nici un rezultat. Episcopul vezându-se strimtorat a trimis să vină căpitanul cercual, ca să liniștească poporul. Dar nici acestuia nu i-a succes. Revoltanții s'adunau merou, între aceștia și „beți“, cari adresau episcopului cele mai murdare insulte, acuzându-l, că e trădător, apostat și-l amenințau în diferite chipuri. În strimtoarea, în care era, episcopul lăsa să se aducă călindariul din biserică, l'a predat poporului și a lăsat să se publice prin protopop, că serbătorile s'vor ținea ca și până aci și că morții asemenea se vor îngropa în modul obicinuit.

(Va urma)

Din diecesă

Sinodul protopresbiteral și adunarea despărțământului învățătoresc a tractului Buziaș

Pe ziua de joi, 4 Martie, a fost conchemat la Buziaș sinodul protopresbiteral și adunarea despărțământului învățătoresc.

După chemarea Duhului sânt săvârșită de însuș P. On. Domn Protopresbiter Ioan Pepa în biserică din loc și în prezența membrilor sinodului, se întrunesc membrii în sala școalei confesionale, unde D. Protopresbiter prin o vorbire însuflețită ascultată cu mult interes deschide ședința. Se cetesc raportul despre starea protopresbiteratului în decursul anul 1903.

Constatându-se din raport, că învățătorii primesc foarte neregulat salariul, membrul sinodului Pirtea face propunerea, să se aleagă o comisiune din sinul sinodului, care pân' la procsimul sinod să aflu un mod, prin care s'ar putea plăti regulat salariul învățătoresc,

În comisiune se aleg: P. On. Domn Protopresbiter, preotul Lupșa din Blajova, preotul Pirtea ca propunătoriu, membrul Ioan Marcu, Ioan Folea și Ioan Ciurciu.

Di Ioan Marcu luând cuvântul tot la raport constată între altele, că comuna Cadar își zidesc biserica, care e deja sub acoperemânt. La edificarea acestei bisericii a jertfit coreligionariul nostru de acolo Baronul și Baroneasa Duca, consul în Stuttgart, suma de 14.000 cor; propune a i-se aduce susnumitului donător mulțămită protocolară, aducându-i-se aceasta la cunoștință prin o telegramă dată din plenui sinodului.

Propunerea se primesce cu însuflețire.

Di Marcu își exprimă mai departe părerea, ca pe viitor să se arate în raport nu numai numărul total al concubinatelor ci în special la fiecare comună, cât e de mare numărul concubinatelor, ca astfel să se constate, unde a crescut eventual scăzut numărul lor, ca preoților, cari au lucrat într'acolo, ca numărul să scază, sinodul să le poată mulțămi.

Propunerea se primesce.

S'a primit apoi socoata pe anul 1903 și s'a votat preliminarul pe 1905, propus de comitet. La socoata despre încasarea sumei de 10.000 cor pentru edificiul protopresbiteral se constată, că jumătate suma e încasată și se sporează, că pân' la termin va fi toată încasată. Ne mai fiind obiecte de pertractat sinodul se inchide.

Fiind tot pe acea ziua și învățătorii conchemăți în conferință, imediat după închiderea sinodului D. Protopop ca președinte deschide ședința. După constatarea membrilor, cari s'au prezentat în număr destul de frumos, Di Ioan Marcu învățător pensionat cetesc o disertațiune interesantă despre „*Iubirea ce trebuie învățătorii să o aibă față de școlari în scopul educațiunii și instrucțiunii*“. Disertațiunea aceasta a fost cu multă atențiune și plăcere ascultată de preoții și învățătorii prezenți. Punându-se disertațiunea la discuție, preotul Vichentie Pirtea propune, ca fiind disertațiunea de interes general să fie dată publicității și înaintată și comitetului central spre a fi cetită în adunarea generală.

Propunerea se primesce.

Urmează încă o disertațiune interesantă și neobișnuită până acum la noi. Învățătorul Petru Savi din Folea care a ascultat cursul pregătitor din Budapesta, ne-a surprins cu o lucrare nouă și anume cu tema despre metodel de cetire și scriere *fonomimic*. Disertațiunea ca ceva nou este ascultată cu mare atențiune.

Deschizându-se discuție asupra temei se otăresce a se alege o comisiune, care să se ocupe mai serios cu lucrarea Dlui Savi trimitându-se totodată comitetului central spre a fi cetită în adunarea generală. În fine este rugat dl Savi, ca la procsima adunare să aplice și în praesă acest metod ținând o prelegere practică cu elevi.

Temele date de comitetul central se împart spre lucrare la următorii membri: G. Palici, Octavia Pirtea

⁵ Vezi Milleker o. c. pag. 14.

și A. Popescu tema: *În ce chip își poate câștiga și susține învățătorul autoritatea și respectul în și afară de școală?* iar tema: *În ce măsură poate contribui casa părintească la educațiunea școlară?* între membrii Sofia Băiaș, Cârnu, și Ciurciu.

Urmează alegerea biroului, alegându-se de președinte P. O. Doran Protopresbiter, notariu Ioan Folca și bibliotecariu Ioan Ciurcu, casar G. Paliciu.

Să încasaze apoi tacsele restante și curente în sumă de 95 cor.

După aceasta ședința se rădică aducându-se mulțumită Dlui Protopresbiter pentru conducerea înțeleaptă și iubirea, ce o manifestează către preoți și învățători, care iubire numai a putut produce roadele cele frumoase în tractului Buziașului în așa scurt timp.

Vichentie Pirtea

Sinodul protopresbiteral și adunarea despertământului Reuniunii învățătorești în tractul Logojului

Sâmbătă în 6/19 Martie n. s'a ținut sinodul protopresbiteral al tractului Logoj.

După chemarea duhului sânt s'a deschis sinodul prin P. On. D. Protopresbiter Dr. George Popoviciu. Prezenți au fost 24 membri.

S'a cetit raportul presidial despre mersul afacerilor bisericesci, școlare și fundaționale în anul expirat. Populațiunea în urma morburilor contagioase, țin a crescut. La învățământ, se constată progres. Fondurile și fundațiunile bisericesci se administrează corect și arată spor îndestulitor.

Sinodul alege cu aclamațiune membri suplentei la scaunul protopresbiteral pe dnii: I. Pușcan, paroh în Cricova. G. Coșariu, paroh în Gena, Isaia Popoviciu paroh în Silha și Aurel Spătan paroh în Sacul

*

Luni și-a ținut Desp. Logoj al Reuniunii învățătorilor din diecesa Caransebeșului adunarea generală la Silha, sub presidiul d-lui protopresbiter Dr. George Popoviciu, Adunarea a terminat toate agendele curente luând la cunoștință rapoartele și reelegând întregul comitet. Punctul de culminațiune al adunării au fost lecțiile practice și conferențele cetite de autori.

Înv. Ioan Stan a ținut o lecție cu elevii cursului III, având de obiect conjugarea verbelor în cele trei timpuri principale.

D-na Iuliana Iovescu, a cetit o interesantă conferință sub titlul „Femea ca învățătoare“.

Dl Constantin Liuba a ținut o conferință despre „Bunăînțelegere dintre preot și învățător“.

Dl George Joandrea a cetit o lucrare sub titlul: „Dela cine au învățat înaintașii noștri carte?“

Toate conferențele aceste s'au împărțit spre dare de seamă comisiunilor instituite în acest scop. Tot unor comisii anume alese s'au transpuse spre studiere și elaborare temele designate de comitetul central.

Încheerea adunării a format-o o prelegere practică a dlui Ioan Stan: „Din stupărit“.

Dl Dr. G. Popovici a încheiat adunarea în cuvinte avântate, mulțumind tuturor pentru viul interes, ce l-au arătat cauzei învățământului.

Procsima adunare se va ținea cu ocaziunea examenelor de încheere.

După „Drapelul“

Varietăți

Deputați la sinodul eparhial. La alegerile supletorii de deputați sinodali au reușit în cercul Ciacova d-l *Ioan Gruescu*, învățătoriu în Cebza, în cercul Iam d-l *Dr. Ioan Manguica*, medic în Oravița Montană.

Apel și poruncă! Românul e dat cu porunca, mai cu seamă când porunca vine dela străin. Am adaus la acest apel și „poruncă“, pentru ca să se vadă întru cât Românul este aplicat să asculte și de poruncă românească, mai cu seamă când aceea este dată pentru binele și interesul lui.

Reuniunea de musică a noastră din Lugoj a făcut trei apeluri către corurile române — surori — din Bănat rugându-le, ca să binevoiască prin dirigenții, respective prin presidenții ori secretarii lor să răspundă la următoarele întrebări:

1. *De când există corul? Cine l-a înființat și cari sunt conducătorii lui actuali?*

2. *Organisația: Este cor bisericesc cu statute aprobate de consistorii, ori Reuniune cu statute aprobate de guvernul țării? Când s'au aprobat statutele? Dacă sunt statute, să se alăture și câte un exemplar din statute, ori o copie de pe ele.*

3. *Câți membri activi și de altă natură numără corul de present? Consemnarea actualilor membri și indicarea stării lor sociale (plugari, industriași etc.).*

4. *Starea averii și arhivei. Ce venite are corul și ce spese? Care e repertoriul corului?*

5. *Cântă regulat în biserică, ori numai la sărbători mari?*

6. *Dat-au concerte publice? Datu-s'au reprezentațiuni teatrale? Cu ce program? Scrisu-s'au recenziuni despre prestațiunile corului? Când și unde?*

7. *Alte momente mai însemnate din viața corului.* Și s'a rugat, ca răspunsurile să se trimită la adresa Reuniunii române de musică din Lugoj (president: Dr. G. Dobrin, secretar: Dr. Corneliu Jurca, dirigent: I. Vidu).

Și s'a făcut acest apel cu scopul, ca sub auspiciile Reuniunii din Lugoj să se facă istoricul corurilor române din Bănat.

Și s'a făcut acest apel, pentru ca să se trezească în noi conștiința națională: să se constate, că nu stă vorba aceea, că tot ce avem noi bun am însușit dela străini, ci în mai multe cazuri e contrariul. Suntem doar următori ai celui mai cult popor din lume și ca atari vom fi având și noi ceva bun în noi și la noi

atunci, când peregrinii altor popoară au venit între noi. La noi cuvântul „*ucami*“ reprezintă cultura personalificată, și astfel îl încercăm cu toate onorurile, uitând că ce a fost bun, a rămas în patria lor, iar la noi au venit numai cei-ce n'au putut trăi la ei în urma concurenței de spirit. Noi ne am făcut de bană voie inferiori lor. Și oare până când atâte umilință?

Și s'a făcut acest apel pentru ca să ne *concentrăm!* Așa, după forma adevăratelor popoare-culte. Germanii adevărați au de mult acest fel de concentrare în patria lor, Germania. După ast calapod au început a se organiza deja și compatrioții noștri maghiari, cari în ce privește musica erau înderțul nostru, dar cari azi-mâne o să ne întrecă, dacă vom fi indiferenți ca bună-oară față de apelul Reuniunii din Lugoj.

Și s'a făcut acest apel, pentru că avem date, că cea dintâiu grupă de musică instrumentală în Timișoara a fost condusă de tineri români.

Și s'a făcut acest apel, pentru-că cea dintâiu orchestră în Sibiu s'a înființat prin studenți români din Bănat.

Și s'a făcut acest apel, pentru ca să constatăm, că corurile noastre din Bănat sunt produse ale acestor apostoli români, a căror loc a fost ocupat de străinii, cari astăzi își aroagă sieși tot meritul.

Pentru acestea și multe altele s'a făcut apelul.

Dar apelul a sunat la urechea surdului, căci până acum numai 35 coruri au răspuns. Tăcerea provine din două cauze:

1) Ori că *dormim și acum „somnul cel de moarte“* și atunci înceată toate, căci toată sfortarea e zădarnică, ori că:

2) Românil fiind datat *la poruncă*, face ce face numai în urma poruncii.

Dacă ar fi cauza de sub punctul prim, atunci trebuie să depunem condeiul și să plângem; dacă însă e cauza de sub punctul doi, atunci:

Poruncim, ca până la 1 Aprilie a. c. fiecare cor din Bănat să răspundă la întrebările puse de Reuniunea noastră din Lugoj.

Poruncim și nu „*rugăm*“, pentru că chestiunea privește trecutul și prezentul nostru și la aceasta suntem obligați cu toții a conlucra.

Vom ținea în evidență corurile, cari nu vor răspunde până la 1 Aprilie a. c., ca să se vadă cine sunt indolenții națiunii.

Trezie și muncă mărită nație română!

Lugoj, 4 Martie 1904 v.

I. Vidu.

Pentru Mănăstirea din Valea Godinova au mai intrat prin stăruințele și buna îngrijire a Sântiei Sale părintelui Aureliu Șdic din Straja dela: Sânta biserică 10 cor., Martin Șdic preot 1 cor., Aureliu Șdic preot capelan 1 cor., Măria Pavloviu învățătoare veduvă 2 cor., Iuliaua Șdic, preoteasă 1 cor., Iuliana Șdic jun. 1 cor., Corneliu Șdic fiul capelanului 1 cor., Valeria Șdic fca preotului 50 fil., Aleksandra Rusu învățătoare 50 fil., Valeria Rusu învățătoare 50 fil., George

Manescu învățătoriu, George Luchiciu notariu, Sidonia Luchiciu soția notariului, N. Luchiciu fca notariului, Ioan Bugă episcop, Ioan Anomiu ospătariu, Vasilie Capriță finanț în Timișoara, Liubiț Turturea fca care cu câte o cor., George Șticu fiul preotului 60 fil., Eva Șdic fca preotului 50 fil., Anghelia Bugă 20 fil., George Luchiciu, 40 fil., Linbița Nicolaeviciu 40 fil., Paraschiva Nudria, Iuliana Suru, câte 20 fil., Suma toată 29 cor., Din Sirbova ne-a colectat evlaviosul creștin Pavel Savuloviciu pădurariu dela mai mulți credincioși suma 18 cor. 80 fiteri. Mulțămirile noastre. Bunul Dumnezeu să primească jertfa lor întru pomenirea și iertarea păcatelor lor. *Macarie Gușcă* ierodiacon.

Moartea lui Stefan cel Mare. În 2 Iulie v. a. c. se implinesce 400 de ani de la moartea lui Stefan cel Mare, domnul Moldovei. Ministrul român de instrucțiune publică, dl S. Haret, a dat din vreme circular, în care ordonează, că în ziua numită are să fie serbată memoria marelui domn de toate școalele din regatul român, cu toată pompa cuvenită. Spre acest sfârșit dispune ministrul din vreme, că la oarele 9 dimineata în fie-care oraș să se officieze o panachidă, în care se va face pomenirea lui Stefan Vodă, a căpitanilor și a ostașilor lui, căzuți în lupte pentru apărarea și întregirea pământului românesc. Toate școalele, cu profesorii și drapelele lor, au să asiste la aceasta panachidă, care se va officia sub cerul liber, în piață, ori în vre-o grădină publică, unde să fie spaț suficient pentru toate școalele. După terminarea panachidei se vor ținea cuvântări patriotice de către profesori. Școalele de la sate vor serba memoria lui Stefan cel Mare la 4 Iulie v. mergând la biserică, unde se va face pomenirea lui Stefan, a căpitanilor și ostașilor sei, iar de la biserică înderăt la școală unde învățătoriu va ținea vorbire ocașională și corul școalei va cânta piese patriotice! Armata română încă va serba cu mare pompă memoria marelui domn român, decedat înainte cu patru secolii.

Convocări. P. T. membrii ordinari, fundatori și ajutători ai despărțământului învățătoresc din tractul protopresbiteral gr. or. rom. al „*Bocșei*“ sunt prin aceasta invitați a participa la conferența despărțământului, care se va ținea Joi după st. Pasci la 1/14 Aprilie n. 1904 în școală conf. rom. din Bocșa montană — a. m. la oarele 9. Ultimul punct din program este: Predarea tabloului învățătorilor din tract — Reverendisimului Domn protopresbiter Maxim Popoviciu ca inspector școlar și Protopop actual în semn de deosebită alipire și stimă.

— Membrii reuniunii învățătorilor gr. or. rom. ai despărțământului Făget sunt invitați la a II adunare anuală pe ziua de 1/14 April, adecă Joi după Sântele Pasci la, oarele 8 a. m. în școală rom. conf. din comuna Cliciava.

Bibliografie

Emil Sabo: Cântece. Blaș, Tipografia Semin. Arhi-diecesan, 1904. 100 pag., 8°. Prețul 1 cor

Protocolul congresului național-bisericesc ordinariu al metropoliei Românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania, intrunit în Sibiu, la 1/14 Octombrie 1903. Prețul 2 coroane. Sibiu. Edițiunea metropoliei 1903.

„*Enciclopedia Română*“ editată din însărcinarea și sub auspiciile „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, de *Dr. C. Diaconovich*.

Fasc. XXXIII, *Ulceratiune-Zymotic*.

Cu acest fascicol, care are o estensiune de 8½ coale de tipar și ne dă pe 156 columne aproape 2000 articole, se încheie marea și folositoarea publicațiune enciclopedică a „Asociațiunii“. Din cuprinsul ultimei broșuri remarcăm o bogată serie de articole biografice de interes special pentru noi, între cari: Ungurian, Urechia (Grig., Vas., Alex.), Urs de Margina, Ursianu Val., Văcărescu (Enache, Ion, Const., Teod. și Elena), Valerian Rîmniceanul, Vancea de Buteasa, Vardalah, Varga, Vârlaam Mitru, Vârtic, Vasici, Vasilie (c. Mare Vodă), Vasiliu Năsturel, Veissa Velescu, Veliciu, Velovan Ventura, Vicol, Vilara, Vintilă Vv., Vișa, Vițu, Vizanti, Vlad Vv., Vlădescu Vladimirescu, Vladislav Vv., Vlăduțiu, Vlăduță, Voinescu, Voinov, Voiuțchi, Volcinschi, Vorobchjevici, Vuia, Vulcan, Wachmann, Wassilko, Weigand, Weitzcker, Werenka, Wickenhauser, Wiest, Wlad, Xenopol, Zăgănescu, Zamfirescu, Zane, Zappa, Zekari, Zerlendi, Zosima, Zota, Zsiga, etc. În materie istorică găsim — afară de titluri înșirați, — încă un număr mai mare de articole importante, dintre cari amintim: Ungro-Vlachia și Valachi (de Dr. D. Onciul), Uric (de Dr. G. Popovici) și partea articolului Ungaria, care se ocupă cu Românii din acest stat (numărul și locuințele lor, Bisericile rom., institutele de învățământ și instituțiunile sociale și culturale, Băncile rom., Presa și situația politică a Românilor din Ungaria), etc. *Medicinii și igienei* s'a dat și în acest fascicol o deosebită atențiune și aume găsim între altele art. Unt, Vase, Vegetarism, Vin și Zea Mays (porumbul) de neobositul academician Dr. I. Felix, apoi articolul Urechia (cu 9 ilustrațiuni) de Dr. G. Crăiniceanu, și diferite lucrări ale distinșilor medici români: Dr. Imerwol (Variola, etc.), Dr. Tălășescu (Vasele sângelui, Vivisecțiune, Virus, etc.), Dr. Beu, și alții. În ramul *istoriei naturale* remarcăm: Zoologia de Dr. N. Leon și diferite art. mai mici de zoologie din peana dlor prof. Moșil, Popescu-Voitești și Popovici Băznoșanul, apoi partea botanică lucrată cu deosebită îngrijire de conducătorii Institutului botanic dela Cotroceni: M. Vlădescu, Z. C. Panțu, St. Radian și P. Procopovici, și în fine art. de mineralogie de Dr. L. Mrazek. Din celelalte ramuri ale *științelor naturale* mai avem de remarcat art. de cos-

mologie și geogr. fizică de Dr. M. Murgoci (Univers, Uragan, Uranus, Văi, Vânt, Venus, Zona, Zodia, Zodiac, etc.) și de dl prof. S. Atanasiu, și în fine art. de chimie de Dr. S. Minoviei. În materie *literară* amintim mai multe articole mai importante de M. Străjan (Vergilius, Wieland, Zschokke, etc.) și Dr. A. Șuluțu (lit. franceasă), apoi din *filosofie* scrierile profesorilor M. Dragomirescu și Gr. Pietosu. *Științele politice*, dreptul și finanțele sunt reprezentate prin lucrurile dlor Velerian Ursianu (Ultimatum, etc.), Scriban (Usufruct, Usucapiune, Viol, etc.) și B. Voinescu (Vamă, etc.), iar *artele* prin art. ale dlui Titus Cerne (Verdi, Voce, Wagner, etc.). În fine mai amintim, că **partea referitoare la Bucovina** a fost lucrată până la fine cu atențiune deosebită de academicianul Sbiera.

Afară de titluri amintiți până aci, găsim în fascicolul, de care vorbim, articole lucrate și de aproape toți ceilalți colaboratori ai „Enciclopediei Române“, cari astăzi, fără deosebire, pot fi mândri de succesul lucrării ce în decurs de 7 ani au săvârșit-o cu multă abnegațiune și cu zel neobosit.

A V I S

P. T. domni, cărora li s'au trimis spre vinzare „Călimdariul Românului“ și „Bănățeanul“ pe anul 1904, sunt rugați prin aceasta de a transpune fără întârziere prețul esemplarelor primite subsemnatei administrațiuni.

Administrațiunea

Tipografiei și Librăriei Diecesane.

Licitațiune minuendă

Pe baza incuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddo 17 Ianuarie 1904 Nr. 2698 B. se escrie licitațiune minuendă pentru pictarea bisericeii gr. or. din **Boldur** protopresbiteratul Logoșului.

Prețul de esclamarie este 4974 coroane.

Licitațiunea se va ținea în 11/24 Aprilie a. c. la 11 oare ante meridiene în edificiul școlii.

Reflectanții vor avea a depune la începutul licitațiunei vadiul de 10% în bani gata sau hârtii de valoare.

Specificațiunea de spese și măsuri se poate vedea ori și când la oficiul parohial din Boldur.

Se vor admite ca licitanți numai oameni cameni esperti, probați și de omenie, și cari cu 8 zile mainainte de licitațiune vor trimite la oficiul parohial din Boldur câte un tablou de pictură.

Boldur la 4 Martie 1904. st. v. 1—3 [14]

Vasile Vodă

Atanasie Aldan

preș. com. par.

not. com. par.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual,

Concurse

Pentru ocuparea postului învățătoresc dela școala gr. or. rom. din **Temeresci**, tractul Fagetului, se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare in „Foaia Diecesană“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu fundamental in bani gata 600 cor.
2. Paușal de lemne pentru persoana învățătorului 16 m. □ lemne în natură sau 80 cor.
3. Încălzirea salei de învățământ 9 m. □, lemne în natură sau 48 cor.
4. Scripturistica 10 cor.
5. Adunarea generală 20 cor.
6. Pentru conferințele învățătoresci 10 cor.
7. Curatorul școalei 20 cor.
8. Cuartir liber în edificiul școalei.
9. Folosirea intravilanului de 400 m. □,
10. Folosirea extravilanului de 1200 m. □,
11. Dela înmormântări cu liturgie 1 cor.
12. Dela înmormântări fără liturgie 40 fil.

După pământul dat în folosința alesului învățătoriu, acesta are a purta sarcinile publice.

Alesul învățătoriu are a purta cantoratul în biserică și afară de biserică, mai departe are a purta scripturistica în comitetul și sinodul parohial și a da ajutoriu la facerea socoților de cult.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avisați ca suplicele de concurs adresate comitetului parohial să e subștearnă Prea On. Oficiu protopresbiteral în Faget.

Pentru servicii prestate înainte de ocuparea postului din concurs comuna bisericească nu acordă alesului nici un emolument afară de cele înșirate aici.

Concurenții au a se presenta, cu incunoscințarea protopresbiterului concerninte, în vre-o Duminecă sau serbătoare în st. biserică dar nici decum în ziua de alegere.

Din ședința comitetului parohial ținută la 13 Februarie 1904.

3—3 [13]

Comitetul parohial

În conțelegere cu mine: *Sebastian Olariu* protopresbiter tractual.

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala confesională gr. ort. rom. din comuna **Răchitova**, protopresbiteratului Oraviței, se escrie concurs cu termin de recurgere 40 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu anual în bani gata 600 cor.
2. Cortel liber în localul școalei cu 2 chilii și cuină, curte dar fără grădină intravilană.

3. În locul gradinei intravilane un juger de pământ din izlaz sădit cu 400 de pruni de rod, cari după calculul mediu de 10 ani, dau un venit anual de 100 cor. și o grădină estravilană pentru legumi de 200 orgii □.

4. Diurne în cas de participare la conferințele învățătoresci și adunarea generală 30 cor.

5. Scripturistica 10 cor.

6. Dela fiecare înmormântare, la care va fi poftit 80 fil.

7. Dela fiecare parastas la care va fi poftit 40 fil.

8. Lemne pentru învățătoriu 8 metri 40 cor.

9. Lemne pentru încălzirea salei de învățământ 8 metri 40 cor.

Pentru servicii învățătoresci prestate înainte de ocuparea acestui post vacant, comună bisericească nu acordă nici un emolument, decât numai de cele espuse în acest concurs.

Alesul învățătoriu este îndatorat fără alte renumerațiuni a purta cantoratul în și afară de biserică, a instrua pre școlari și școlarițe în cântările bisericesci precum și a înființa, a instrua și conduce cor vocal pe note.

Mai departe este îndatorat. în cas dacă va fi însărcinat de comitetul parohial, a purta scripturistica în ședințele comitetului și a sinodului parohial, apoi a compune grătuț socoților bisericii și ale cultului.

Concurenții sunt poftiți a se presenta în vre-o duminecă sau serbătoare în s. biserică, însă nu în ziua de alegere.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și trimite recursele provăzute cu documentele prescise și adresate comitetului parohial din Răchitova în termenul prescrist la Prea On. Oficiu protopresbiteral din Oravița.

Răchitova din ședința comitetului parohial ținută la 29 Februarie 1904.

1—3 [15]

Mitrofan Simu

Fiscea Vasile

președinte.

notariu.

În conțelegere cu mine: *Alesandru P. Popoviciu* protopresbiter ort. român.

Feriți-vă de falsificate!

IOSIF BARBU, Lugos

ofere

Vin roșu de Ménes

— pentru trebuințe bisericesci —

1 litru 80 cr. — 2 în butoiu de 4 litri 3 fl. 20 cr.

La cumpărări de 4 litri butoiul e gratis
Trimis franco cu poșta cu 36 cr. mai mult

Feriți-vă de falsificate!